

Форми організації навчання

Основні організаційні системи навчання:

- індивідуальна;
- класно-урочна;
- лекційно-семінарська.

Форма навчання являє собою цілеспрямовану, чітко організовану, змістовно насичену й методично оснащену систему пізнавального та виховного спілкування, взаємодії, стосунків учителя та учнів.

Класифікація форм організації навчання здійснюється за різними критеріями: кількістю учнів, місцем проведення навчання, тривалістю навчальних занять, дидактичними цілями.

За кількістю учнів
форми поділяють на
колективні, групові,
парні та індивідуальні.

За місцем
проведення навчання
розрізняють шкільні і
позашкільні форми

За тривалістю
навчання
розрізняють
класичний урок,
урок-пара .

Форми організації навчання

Белл-
ланкастерська
система
взаємного
навчання

Батовська
система
навчання

Мангеймська
форма
вибіркового
навчання

Дальтон-
план

Бригадно-лабораторна
форма навчання

План Трампа

Колективний
спосіб навчання

Класно-урочна форма навчання

Основними ознаками класно-урочної системи навчання є:

- формування з учнів приблизно одного віку та рівня підготовки класу, що зберігає в основному постійний склад у період шкільного навчання;
- те, що клас працює за єдиним річним навчальним планом, програмою, згідно з постійним розкладом;
- урок як основна форма навчання, що зазвичай присвячений одному навчальному предмету, темі;
- те, що роботою учнів на уроці керує вчитель, який оцінює результати навчання зі свого предмета і наприкінці року вирішує питання про переведення того чи іншого учня в наступний клас;
- навчальний рік, день, перерва, розклад, канікули.

Класно-урочна система навчання

Переваги класно-урочної системи:

- чітка організація, просте керівництво, систематичний характер навчання;
- можливість взаємодії учнів між собою та з учителем;
- використання потенціалу класного колективу як засобу стимулювання пізнавальної діяльності кожного учня;
- виховання в навчальному процесі;
- економічність, різноманітність та великий обсяг інформації;
- використання наочності, словесних методів навчання, що дають змогу розширити мовленнєвий словник, власне, формувати мовлення та мислення школярів.

Класно-урочна система навчання

Недоліки класно-урочної системи:

- труднощі у врахуванні індивідуальних особливостей учнів, орієнтація на «середнього» учня, однаковий для всіх темп та ритм роботи;
- часта зміна в розкладі навчальних предметів, яка не дає змогу учням доводити до логічного завершення розпочату справу;
- перевантаження фронтальними формами роботи та репродуктивною діяльністю; низький ступінь самостійності в навчально-пізнавальній діяльності;
- об'єкт-суб'єктний характер взаємодії між учителем та учнем;
- жорстка організація, що ускладнює зв'язок навчання з реальним життям, обмежуючи його лише школою;
- переважання вербальних методів навчання, домінування монологічної форми навчання, за якої активним є учитель, а не учень;
- нераціональний розподіл часу на уроці (більшу частину займає діяльність викладача);
- суб'єктивність оцінки результатів навчання.

Урок — це організаційна форма навчання, яка забезпечує навчання, виховання і розвиток постійного складу учнів упродовж визначеного проміжку часу на основі вивчення конкретної однакової для всіх теми.

Урок — логічно завершений цілісний елемент навчально-виховного процесу, у результаті здійснення якого відбувається реалізація мети, завдань навчання.

Аспекти уроку:

- дидактичний;
- методичний;
- психологічний;
- гігієнічний;
- культурний.

Класифікація уроків

1. Основною класифікаційною одиницею уроків є поняття «тип».

2.

Найважливішою складовою навчально-виховного процесу, його відправною точкою є дидактична мета. Саме тому, найпоширенішою у педагогічній теорії та практиці є класифікація уроків за дидактичною метою.

3.

Типи уроків за дидактичною метою:

- урок засвоєння нових знань;
- урок формування та вдосконалення вмінь і навичок;
- уроки застосування знань, умінь і навичок;
- уроки узагальнення та систематизації знань;
- уроки перевірки і корекції знань, умінь і навичок;
- комбіновані уроки.

Урок – основна форма організації навчання

Кожен урок має свою структуру

Структура¹ уроку – внутрішня будова, послідовність його етапів. Розрізняють мікро- і макроструктуру уроків.

Макроструктура – послідовність етапів будь-якого типу уроку.
Мікроструктура – внутрішня будова кожного етапу уроку (методи, прийоми і засоби навчання).

Дидактична мета уроку і його структура визначають тип уроку.

Урок – основна форма організації навчання

Комбінований урок, як комбінація структурних елементів відомих типів уроків передбачає досягнення двох або більше дидактичних цілей.

Структура комбінованого уроку:

1. Перевірка виконання домашнього завдання.
2. Перевірка раніше засвоєних знань методом:
 - а) фронтальної бесіди;
 - б) індивідуального усного опитування чи короткочасної письмової роботи з тестовими завданнями.
3. Мотивація учіння школярів, повідомлення теми, мети і завдань уроку.
4. Сприйняття і усвідомлення учнями нового навчального матеріалу.
5. Осмислення, узагальнення і систематизація знань.
6. Підбивання підсумків уроку і повідомлення домашнього завдання.

Психолого-педагогічні вимоги до сучасного уроку

- психологічні (стимулювання навчально-пізнавальної діяльності; врахування та розвиток у навчально-виховному процесі пізнавальних особливостей учнів; саморегуляція та самоконтроль емоційного стану вчителя);
- організаційні (чітке визначення мети і завдань уроку; раціональне використання часу; підтримання дисципліни та працездатності учнів; забезпечення обладнанням);
- санітарно-гігієнічні (температурний режим; правильне освітлення; попередження розумової перевтоми учнів; різноманітність видів навчальної діяльності учнів);
- етичні (дотримання у взаєминах між учителем і учнями норм професійної етики, поваги та культури поведінки; вимогливе, принципове, тактовне і об'єктивне ставлення педагога до учнів).

Етапи підготовки вчителя до уроку: попередній і безпосередній

Попередня підготовка до уроку передбачає детальне ознайомлення зі змістом та вимогами навчальної програми з предмета; роботу з підручником для повноти розкриття змісту теми відповідно до вимог програми; опрацювання психолого-педагогічної літератури щодо оптимізації навчально-виховного процесу; вивчення передового досвіду педагогів; самоаналіз результатів власної діяльності. Цей етап розпочинається з написання календарно-тематичного плану, в якому відображено терміни вивчення тем, визначено типи уроків, передбачено інші форми організації навчання.

Безпосередня підготовка передбачає створення поурочного плану-конспекту та дотримуватися такої послідовності дій:

1. Конкретизація мети та завдань уроку з урахуванням комплексного розв'язання завдань освіти, виховання і розвитку учнів.
2. Визначення обсягу та змісту навчального матеріалу: а) виявлення світоглядні положення та ідеї.
3. Вибір оптимальних методів і прийомів навчання з урахуванням вимог дидактичних принципів, змісту навчального матеріалу, рівня пізнавальної діяльності учнів (репродуктивний, пошуковий).
4. Вибір форм організації навчання (індивідуальна, парна, групова, фронтальна), визначення типу уроку, його макро- і мікроструктури.
5. Підібрати дидактичний апарат уроку відповідно до змісту навчального матеріалу (схеми, діаграми, роздатковий матеріал, прилади тощо).
6. Визначення змісту і методики виконання домашнього завдання, самостійної роботи, відповідно до змісту навчального матеріалу.

Самоаналіз уроку – вид діяльності, в якому особливу роль відіграє мотиваційний компонент, тісно пов'язаний із внутрішніми факторами особистісного розвитку і є дотичним до процесів самоспостереження, самоконтролю, самооцінки.

Алгоритмічна модель:

1. Встановити відповідність між дидактичними завданнями уроку і структурою змісту навчального матеріалу.
2. Співвідносити дидактичну мету з конкретними завданнями кожного етапу уроку.
3. Аналізувати методи навчання, форми організації діяльності учнів відповідно до дидактичних завдань і змісту навчального матеріалу.
4. Оцінювати результати навчання (усвідомленість теоретичних знань, їх міцність, уміння застосовувати на практиці, сформованість умінь і навичок), співвідносити їх із загальною метою уроку.
5. Встановлювати відповідність дидактичного завдання з одержаними результатами кожного етапу уроку.
6. Співвіднести кінцевий результат з проміжними результатами уроку.

Вчитель готується до хорошого уроку все життя...
така духовна, філософська основа нашої праці:
щоб відтворити перед учнями іскорку знань,
учителю треба увібрати море світла, ні на хвилинку
не відходячи від променів вічно сяючого сонця
знань, людської мудрості...

